

Ислом КАРИМОВ

**ИНСОН МАНФААТЛАРИ
УСТУВОРЛИГИНИ
ТАЪМИНЛАШ—
БАРЧА ИСЛОҲОТ ВА
ЎЗГАРИШЛАРИМИЗНИНГ
БОШ МАҚСАДИДИР**

«ЎЗБЕКИСТОН»

Хурматли мажлис иштирокчилари!

Бугунги мажлисимизнинг бош мақсади ва вазифаси — ргган йил давомида эришган марра-ларимизни, иктисодиётимизда, умуман жамия-тимиз ҳаётининг турли содаларида руй берган узгаришлар ва жараёни ёрни танқидий баҳолаб, жорий 2008 йилда мамлакатимизни иктисодий ва ижтимоий ривожлантириш борасида асосий эътибор ва саъй-аъракатларимизни қаратиш за-рур булган мушм устувор йуналишларни аниқ,-равшан белгилаб олишдан иборат.

Республикамизнинг 2007 йилдаги ижтимоий-иктисодий ривожланиши Шяқунларини ба^олар эканмиз,. куйидаги масалаларга кдо^ача Шухта-либ утиш ва таъкидлашни истардим.

Утган йили мамлакатимиз иктисодиётининг юкори барқарор суръатлар билан усиши ва мак-роиктисодий мутаносиблиги таъминланди, ишлаб чнкариши таркибий узгартириш ва модернизация қилиш, техник ва технологик янгилаш ишла-ри давом эттирилди.

Мамлакатимизда ялпи ички ма^сулотнинг усиши 9|рфоизни ташкил этди, ишлаб чиқариш х.ажми саноатда 12,1 фоизга, ^ишлоқ; хужалиги-да 6,1 фоизга ошди.

Бу курсаткичларнинг барчаси 2007 йилнинг прогноз параметрларига нисбатан анча юқри-дир.

Давлат бюджета ялпи ички махсулотга нисбатан 1,1 фоиз профицит билан бақарилди. Инфляция даражаси тасдиқданган параметрлар до-ирасида сақланган ҳрлда, 6,8 фоизни ташкил этди.

Шуни алоҳида таъкидлаш жоизки, Узбекис-тон иктисодиётининг изчил ривожланиши экс-тенсив омиллар, жаҳрн бозорида нефть, газ ва бошқа хом ашё ресурсларининг нархи тинимсиз ушиб бораётган бир шароитда усиш суръатлари буларнинг ҳисобидан таъминланаётгани пук,.

Бундай иктисодий усишга эришишда, авва-лампор, кенг куламли тизимли бозор ислохрт-ларини жорий этиш ва хорижий инвестиция-ларни жалб ьдилиш, иктисодиётда чуқур тар-щ|ий узгаришларни амалга ошириш, ишлаб чиқаришни модернизация қдлиш ва янгилаш, экспортга ихтисослашган янги тармок. ва кор-хоналар барпо этиш, бизнес ва хусусий тад-биркорликни жадал ривожлантиришга қаратил-ган, х.ар томонлама пухта уйланган сиёсаунинг амалга оширила^тгани принципиал аҳдмият-га эгадир.

Саноат, қурилиш, коммуникация ва хизмат-лар соҳдси тез суръатлар билан ривожланмоқда. Бугунги кунда ялпи ички махсулот таркибида саноатнинг улуши 25 фоизни, хизматлар соҳа сининг ҳиссаси 43 фоизни, кичик бизнеснинг улуши эса 46 фоизни ташкил этмоқда.

Ёкилги-энергетика, газ, нефть ва кимё маж-муалари, энергетика, олтин казиб олиш ва ранг-ли металлургия, кимё ва қурилиш материаллари саноати махрулотлари ҳамда ахборот ва коммуникация технологиялари соҳаси иктисодиётимиз-да ва экспорт таркибида узининг етакчи мавқеи-ни мустаҳкамлаб бормоқда.

Ж^ишдсц хужалигини ислох. қдлиш буйича *ишшиц* мқсадга қаратилган ишлар олиб борилмоқда. Бу-нинг натижасида кейинги йилларда кишлок хужа-лиги тубдан узгарди. Ширкатларни фермер хужа-ликларига айлантириш жараёни амалда

нихря-сига етди. Хусусий фермер хужаликлари, уз мохиятига кура, кишлок хужалиги ишлаб чика-ришининг асосий шаклига, сохани барқдор ва самарали ривожлантиришни таъминлайдиган етакчи кучга айланди.

Хрзирги кунда республикамизда 215 мингдан ортик фермер хужалиги фаолият юритмокда, уларда 1,6 миллион киши ёки сохада банд булган ахрлининг қарийб 90 фоизи меҳнат қилмокда, кишлок хужалиги экин майдонларининг қарийб 85 фоизи ана шу хужаликлар ҳиссасига туғри ке-лади.

Утган йили мамлакатимиз буйича тайёрланган ялпи пахта ҳисилининг 99 фоизи, галланинг 82 фоизи фермер хужаликлари томонидан етиш-тирилди.

Юртимизда тайёрланаётган кишлок хужалиги маҳсулотларининг умумий ҳажмида фермер ва деҳқон хужалиklarининг улрши салкам 94 фоизни ташкил этмокда.

Кишлоқда бозор инфратузилмао||амалда ян-гитдан барпо этилди, қдшлок. хужалигида ишлаб чиқдрилиш ташкил этиш ва рағбатлантириш, сохани бошқдрилиш принциплари ва тизими си-фат жиҳатдан мутлақ янги таъминотлар асо-сида йулга қўйилди.

Жойларда қдшлок; хужалиги ишлаб чиқарув-чиларига хизмат қурсатадиган бозор инфратузил-маси субъектларининг кенг тармоғи яратилди. Қдшлок, хужалиги хом ашёсини комплекс қайта ишлашга ихтисослашган 200 дан зиёд агрофирма фаолият қурсатмокда.

Энг муҳими, қдшлокда ҳаққдй мулкдор — ер эгаси пайдо будди, унинг меҳнатга муносаба-ти, уз ишининг натижаларидан манфаатдорлиги бутунлай узгармокда.

Кейинги йилларда қдшлок. хужалиги экинла-ридан, биринчи навбатда, пахта ва галладан энг юқри ҳосил олингани, \$||>хада ишлаб чиқариш \юкиIII кескин қупайгани деҳқончилигимиздаги туб сифат узғаришларининг самарасидир десак, айни ҳақиқатни айтган буламиз.

Утган йили пахта хом ашёси етиштириш 3 миллион 650 минг тоннадан, ялпи галла ҳоси-ли эса 6 миллион 250 минг тоннадан ошиб кет-гани бунинг яқ.к.ол тасдиғидир.

Мамлакатимиз иқтисодиётида руй бераётган жиддий таркибий узғаришлар тапши иқтисодий қурсатқичларда узининг аниқ, ифодасини топмок;-да.

Юртимизда 2007 йили экспорт ҳажмининг усиш суръати 40,7 фоизга ортиб, йИпортга нис-батан сезиларли даражада юқри булди.

Бу,-да навбатда, йил яқунлари буйича ташқд савдо айшнмасида 3,5 миллиард доллардан ор-тик. миқдорда ижобий сальдога эришиш ва ол-тин-валюта захираларимизни 1,5 баробар қупай-тириш имконини берди.

Утган давр мобайнида экспорт таркибида тай-ёр маҳсулот ҳазри катта суръатлар билан ортиб, бутунги кунд^?38 фоиздан зиёдни ташкил этмокда.

Булар қдторига, авваламбор, машина ва ас-боб-ускуналар, нефть-кимё маҳсулотлари, минерал утшлар, пахта толасидан тайёрланган ип-калава ва гзглама, трикотаж ва озик.-овк.ат то-варлари, кабель-утказғич маҳсулотлари, қурилиш материаллари қиради.

Йил давомида машина ва асбоб-ускуналар, электротехника маҳсулотлари

экспорти 1,5 баробар, кимё саноати махсулотлари 1,6 баробар, фармацевтика махсулотлари 1,5 баробар, тукд-мачилик махсулотлари 1,2 баробар, курилиш материаллари 2 баробар, мева-сабзавот махсулотлари эса 1,6 баробар ошди.

Хизматлар, айниқра, транспорт ва телекоммуникация хизматлари экспорти юксак суръатлар билан ушиб бормокда. те

Ташқд	савдо	юкларини	ташиш	учун	кулай
шарт-шароитлар		яратиш,	янги	транспорт	йулак-
ларини	очиш,	республикамиз		транзит	салохия-
тинищескин	кучайтириш	буйича	аник;		чора-тад-

бирлар амалга оширилди.

Махдллийлаштириш дастурини бажариш ҳдсобидан 2007 йилнинг узида - *ШЦБ'* та лойиха жорий этилиб, 60 дан зиёд янги махсулот тури-ни ишлаб чикариш ^злаштирилди, сарф-хара-жатлар сезиларли равишда камайиб, ишлаб чикариш хажми ^сди.

Бунини натижасида қ;арийб мднкта к^шимча янги иш урни яратилди. Махаллийлаштириш дас-турининг амаддаги самарасини ҳисоблаганда, у салкам 2 миллиард долларни ташкил қилди.

2007 йил давомида иктисодиётимизга киритилган инвестицияларнинг умумий ждъми 23 фоизга ортди ва 4,3 миллиард доллардан зиёд мддорда-ги маблаш ташкил этди. Бу эса утган йиллар мобайнида эришилган энг юқри курсаткичдир.

Шуниси дикдатга сазоворки, жами инвести-цияларнинг 70 фоиздан ортиги ишлаб чикариш объектлари курилишига, жумладан, салкам 50 фоизи корхоналарни техник ва технологик модернизация қилишга йуналтирилди.

Шу борада эътиборингизни бир масалага қаратмоқчиман. Жалб этилган инвестициялар-нинг умумий хажмида чет эл инвестициялари, айниқса, тугридан-тугри хорижий инвестиция-лар салмоқди уринни эгаллайди.

Узлаштирилган хорижий инвестициялар хажми 58 фоизга ортиб, 1 миллиард долларни ташкил этди. Уларнинг 76 фоизи тугридан-тугри киритилган хорижий инвестициялар эканини таъкидлаш лозим.

Инвестиция дастури доирасида 2007 йилда 300 дан зиёд йирик инвестиция лойих.аси ниҳоясига етказилди. Хусусан, «Зеварда» қонида компрессор станцияси, Кукдумалок. қонида йулдош газ-ларни утилизация қилувчи учта ускуна, 142 ки-лометрлик газ қуви ва 184 километрлик электр узатиш тармоги ишга туширилди. *# Шунингдек, Резаксой сув омбори курилиши якунланди. Навоий шаҳри халқ.аро аэропортида реконструкция ишлари амалга оширилди.

Тукимачилик саноати буйича ривожланти-риш, модернизация қилиш, техник ва технологик қайта жих.озлаш дастурига киритилган 66 та корхонадан 34 тасида тайёр махсулот ишлаб чикариш бошлаб юборилди, яна 20 та корхонада курилиш ишлари ва асбоб-ускуналарни етказиб бериш жараёни тугалланмоқда. Модернизация қилинган корхоналарда қдск.а вақт ичида ишлаб чикариш хажми 1,5 баробар ошди.

Янги курилган, лойиха муддатидан бир йил олдин фойдаланишга топширилган 223 километр-лик «Тошгузар — Бойсун — Кумкургон» темир йулининг юртимиз таракдиётидаги урни ва ах.амияти бекиёсдир.

2007 йил учун тасдиқданган йул қурилиши дастурига мувофиқ,, 245 километрлик автомобиль йуллари қурилди ва реконструкция қилинди, 1 минг 750 километрдан қурук. халқ.аро ва дав-лат аҳамиятига молик умумий фойдаланилади-ган йуллар капитал ва жорий таъмирдан чиқ.а-рилиб, фойдаланишга топширидди.

2007 йилда хорижий инвестициялар ишти-роқида 700 дан зиёд янги қорхона барпо этил-ди.

Қушма қорхоналар биринчи галда юксак тех-нологияга асосланган тармоқларда — енгил, озик.-овкат, электротехника, қимё ва нефтқимё, машинасозлик, қурилиш материаллари саноати-да, телекоммуникация ва ахборот технологияла-ри соҳасида ташкил этилаётгани эътиборга ло-йикдир.

Хозирги кунда республикамиз ташқи савдо айланмасининг учдан бир қисми хорижий инвес-тициялар иштироқидаги қорхоналар ҳиссасига тугри келмоқда ва уларнинг экспорт х.ажмид|щ улуши утган йили 60 фоизни ташкил этди.

Халқаро молия институтлари билан ҳамкор-лигимиз фаол ривожланмоқда. Таълим, соғлиқни сақдаш, ки^юк. ва сув хужалиғи ҳамда молия-вий ресурсларни бошқариш соҳаларида страте-гик лойиҳаларни амалга ошириш учун утган йили қарийб 330 миллион доллар миқдорида имтиёз-ли қредитлар ва 46 миллион долларлик грантлар жалб этилди.

Инвестиция ва сармоялар ҳақда гап борган-да, бир муҳим масалага алоҳида тухталиб утиш-ни зарур деб биламан.

Бугун жойларда иқтисодийни юксалтириш, замонавий техника ва технологиялар билан жи-х.озланган янги қорхоналарни барпо этиш ва ре-конструкция қилиш учун хорижий сармояларни жалб қилиш, қичик бизнес ва хусусий тадбир-қорлик, хизмат қуратиш соҳ.аси ва қасаначи-ликни ривожлантириш нечоғли қатта, хал қилув-чи аҳ.амиятга эга эканини қимгадир исбот қилиб беришга ҳржат йук.. Бу авваламбор, аҳ.оли банд лиғи, унинг иш ҳақи ва даромадларини ошириш, бу охир-оқибатда республикамиз х.удудлари, шах.ар ва туманларимиздаги энг муҳим ижтимо-ий муаммоларни ечиш демақдир.

Бу — вилоят, шах.ар ва туманларнинг мах.ал-лий бюджетлари усШининг асосий манбаидир.

Хозирги кунда Сурхондарё, Жиззах ва Наманган қаби баъзи вилоятлар ва қушлаб қишлоқ. ту-манлари бюджетларининг дотацияда қ.олиб ке-таётгани, яъни республика бюджети ҳисобидан таъминланаётгани, биринчи навбатда, мақур ҳудудларда замонавий қорхоналар, қичик бизнес соҳаси, савдо тармоқдари, умуман, инфра-тузилмани ривожлантиришга эътибор берилма-ётгани билан боғлиқ., деб айтишга барча асосла-римиз бор.

■Пешқу, Шофирқон ва Нурота, Хатирчи, БСушработ ва Бандихон, Қрраузак, Тахтақушир ва Баҳмал, Янгиобод ва бошқа туманларда ма-х.аллий бюджет қаражатларининг 50 фоиздан қуруги вилоят ва республиқадан олинадиган дотация ҳисобига қ.опланаётганини қ.андай ба-х.олаш қерак? Бу саволга ана шу туманларнинг раҳ.барлари нима деб жавоб бериши мумқин?

Утган йили Сирдарё вилоятида мах.аллий доқимият раҳ.барларининг ташаббуси билан тугридан-тугри хорижий инвестициялар жалб этиш

хисобидан биронта ҳам лойиха амалга оширилмаганини қандай изохлаш лозим? Жиззах ва Қашқадарё, Навоий, Наманган ва Сурхондарё вилоятлари, Ўзбекистон Республикасида ҳам ахвол бундан яхши эмас.

Мазкур ҳудудлар улкан иқтисодий салоҳиятга эга бўлишига қарама-қарши, уларда 2007 йилда узлаштирилган тугридан-туғри хорижий инвестициялар ҳажми 1—2 миллион доллардан ошмагани буни қўйиб турибди.

Вазирлар Маҳкамаси ўз мажлисида ўшбу масалани алоҳида қўриб чиқиши ва тегишли қарор қабул қилиши зарур деб ўйлайман.

Ҳурматли дўстлар!

Бугунги кунда жаҳондаги аксарият мамлакатларда молиявий қарз ортиқча бўлиши ва банк активларининг етишмаслиги энг жиддий ва ташвишли муаммолардан бирига айлангани ҳеч кимга сир эмас.

Шуни мамнуният билан таъкидлаш лозимки, бизнинг ташқи қарзимиз ҳажми ва уни долат учун ажратиладиган йиллик маблағлар даражаси халқаро меzonлар бўйича энг паст параметрларни ташкил этади.

Яқин ички маҳсулотга нисбатан ташқи қарз 2007 йилнинг охирида атиги 17 фоизни, экспорт-импортнинг йиллик ўсishига нисбатан эса 44 фоизни ташкил этади. Бу эса Ўзбекистоннинг ўз мажбуриятлари бўйича вақтида ҳисоб-китоб қилиш қарорини берадиган энг ишончли, туловга қодир ҳамкорлар қаторидан муносиб жой олишини таъминлайди.

Барчамизга бир ҳолат яхши маълум, деб ўйлайман. Кейинги вақтда қўшни мамлакатларда ва жаҳон бозорида озиқ-овқат маҳсулотлари нархининг кескин кўтарилиб бораётгани куза-тилмоқда. Бундай вазиятда республикамиз ички бозорининг, аҳолимизнинг озиқ-овқат маҳсулотлари билан ишончли таъминланиши алоҳида аҳамият касб этади.

Шу муносабат билан бизнинг 90-йилларданок галла мустақиллигига эришиш, аҳолимизнинг ун ва нонга, бошқа ҳаётий муҳим озиқ-овқат маҳсулотларига бўлган талабини тула таъминлаш ва зифасини ўз оддимизга қўйганимиз ва уни муваффақиятли ҳал этганимиз ўз ўрнида қўйиб қилинган иш булганини эслаш ўринлидир.

Бугунги кунда Ўзбекистон бугдой, ун, пахта ёғи, мева-сабзавот, қўриқ-мевалар ва ўзум, полиз маҳсулотлари каби ўнлаган зарур озиқ-овқат товарлари билан нафақат ўз ички эҳтиёжларини тулик таъминламоқда, балки уларни юртимиздан ташқарига ҳам экспорт қилмоқда.

Ҳозирги пайтда аҳрнинг нон, гушт ва сут маҳсулотлари, гуруч, картошка ва бошқа муҳим озиқ-овқат молларига бўлган талаби ўзимизда ишлаб чиқарилаётган товарлар ҳисобидан тулик қўпланмоқда ва бундай долатни ўзимизнинг улкан ютуғимиз деб ҳисоблаймиз.

2007 йилда **кичик бизнес ва хусусий тадбир-корликни янада эркинлаштириш ва рағбатлантириш** бўйича ишлар давом эттирилди. Хусусий мулк ва хусусий тадбиркорлик ҳуқуқини ҳимоя қилиш борасидаги қонунчиликни мустаҳкамлаш, бозор инфратузилмасини шакллантиришга қаратилган қатор ишлар амалга оширилди.

Бизнесни рўйхатга олиш, ихтиёрий равишда ёпиш ва тугатиш, шунингдек,

фаолиятнинг алоҳида турлари билан шугулланиш ҳуқуқини берадиган лицензия ва рўхсатномалар бериш жа-раёнлари соддалаштирилди ва тартибга солин-ди. Куплаб белгиланадиган жарималар миқдори сезиларли даражада камайтирилди, айрим жарима турлари эса бутунлай бекор қилинди.

Бизнес соҳасига давлатнинг аралашувини чек-лашга қдратилган ишлар давом этмоқда, бизнес субъектларига нисбатан хар қдндай санкция фа-қдт суд қдрори буйича кулланиши устидан мо-ниторинг олиб борилмоқда. ||;

Молия, солиқ, ва статистика хисоботларининг барча шакллари ва муддатлари кескин қисқартрилмоқда. Солиқка тортиш ставкалари унификация қилинди ва камайтирилди. Хусусан, қи-чик корхоналар учун ягона солиқ; тулови ставка-си 13 фоиздан 10 фоизга туширилди.

Тадбиркорларга, аввало, қичик бизнес субъект-ларига асосий, ту жумладан, талаб юқри булган моддий ресурслардан қенг фойдаланиш имқони-ни берадиган барқдрор бозор механизми шакл-ланди. Масалан, утган йилда Ўзбекистан товар-хом ашё биржасида умумий савдо айланмаси қдрийб 2 баробар ошди.

Мамлакатимизда амалга оширилаётган бозор ислохотларини чуқурлаштириш ва иқтисодий эркинлаштириш жараёнлари куплаб нуфузли халқро ташкилотлар томонидан муносиб бахр-ланмоқда.

Мисол учун, хар йили дунёнинг 162 та мамла-кати буйича иқтисодий эркинлик индексини эълон қиладиган «Наследие» фонди халқро рейтинг агентлигининг бу борадаги ҳулосаси эъти борга сазовор. Бу ташкилот 200(г2007 йилларда Ўзбекистонда эркинлаштириш индекси 18 пунктга яшиланиб, 53 фоизни ташкил қилганини эъти-роф этади.

Ҳеч шубҳасиз, бу курсатқич миллий иқтисо-дий эркинлаштириш соҳасида сезиларли даражада ривожланишга эришганимиздан да-лолат беради.

Яна бир муқим масала — 2007 йилда давлат мулкини давлат тасарруфидан чиқаривш ва хусу-сийлаштириш соҳасидаги ёндашувлар тубдан қдйта қуриб қжирлди, корхоналар қапталида давлат иштирокини кескин камайтириш буйича қдрор-лар қдбул қилинди.

Айни вақтда давлат мулкини бахрлаш ва ке-йинчалик хусусий мулк сифатида сотишни тартибга соладиган меъёрий базани эркинлаштириш юзасидан иш олиб борилмоқда.

Давлат мулкини инвестиция қиритиш ва бош-қд мажбуриятлар асосида сотиш учун хорижий ва мамлакатимиз инвесторлари билан тузилган шартномаларнинг қргумий қжймати 3—4 баробар қупайиб, 310 миллион доллар ҳамда 57 миллиард сумни ташкил этди.

Жами тушумларнинг 65 фоиздан ортиги ху-сусийлаштирилаётган корхоналарни модернизация қилиш ва техник қдйта қижрзлашга йунал-тирилмоқда.

Натижада 2007 йилда хусусий секторнинг ялпи ички махсулот тарқибидеги улуши 85 фоизга етди. Саноат мах.сулотларининг қдрийб 80 фоизи, қдшшок, ҳужалиги махсулотларининг салқам юз фоизи, қакана савдо айланмаси эса тулик. қрлда ана

шу сектор хиссасига тугри келмокда.

Шу уринда бир масалага такрор ва такрор эътиборни к.аратиш лозим, деб хисоблайман. Давлат объектларини хусусийлаштиришда биз учун энг асосий тамойил — бу ишнинг кузини биладиган, омилкор мулкдорларни жал б этиш, корхоналарни хакикий эгасига, хусусийлаштирилган завод ёки фабрикани модернизация килиш, техник ва технологик кайта жихрзлаш, жахрн бозорида ракрбатга бардошли мах.сулот ишлаб чикаришни ташкил этишга крдир булган мохир менежерларга топшириш керак.

Лекин, афсуски, баъзи янги мулкдорлар давлат мулкани жуда арзон нархларда сотиб оляп-ти-ю, ундан окилона фойдаланиш, самарали ишлаб чикаришни йулга куйиш масаласи ечил-маяпти.

Илгари хусусийлаштирилган 7 мингдан ор-тик. корхона фаолиятини урганиш шуни курсат-дики, уларнинг 315 таси мутлакр тухтаб крлган, 450 таси эса ярим кувват билан ишламокда. На-тижада утган йили курилган катъий чора-тадбир-лар туфайли 198 та ана шундай корхона банкрот деб эълон килинди, 204 та корхона буйича бу жараён давом эттирилмокда. Яна 34 та корхона буйича банкротликка тортиш жараёни бошла-ниш арафасида турибди.

Албатта, бундай чора-тадбирлар узининг ижо-бий самарасини бермокда. Масалан, банкротлик жараёни давомида янги мулкдорларга сотилган 65 та корхонада инвесторлар томонидан 50 мил лион доллар ва 5,5 миллиард сум маблаг кири-тиш мулжалланмокда.

Бундай тажрибани бундан буен ам давом эт-тириш даркор. Шундай натижага эришишимиз керакки, бизнинг пировард максадимиз амалга ошсин — барча корхоналарни уз иши учун к.ай-рурадиган хакикий мулкдорлар, ак.ик.ий мулк эгалари бошк.арсин.

Утган йилда банк-молия со^асидаги исло^от-ларни чукурлаштириш ва уларнинг куламини кен-гайтириш масалалари доимий эътиборимиз мар-казида булиб келди.

Биринчи навбатда, молиявий барк.арорликни таъминлаш, тижорат банкларининг капиталла-шув даражасини янада ошириш ва уларнинг эркинлигини мустахамлаш масалаларига алох.ида ахамият к.аратилди.

Бу борада курилган чора-тадбирлар натижа-сида тижорат банкларининг устав капитали карийб 2 баробар ошди, уларнинг жами капитали эса 2006 йилга нисбатан 40 фоизга купайди ва 1,5 триллион сумга етди.

Банкларни акциядорлик банкларига айлан-тириш жараёни жадал бормокда. Бир йил мо-байнида акциядорлар сони 12,5 мингтага купайди ва жорий йил бошида к.арийб 200 мингтага етди, уларнинг 68 фоизини эса жисмоний шахс-лар ташкил этмокда.

Тармокни кенгайтириш, минибанк ва фили-аллар ташкил этиш хисобидан тижорат банка-ри уртасидаги ракрбат муцтти шакллантириш учун зарур шарт-шароитлар яратилмокда.

Утган йили хужалик субъектларини модернизация *Шшшшш*, техник ва технологик кайта жихрз-лашга каратилган лойихаларни молиялаштириш макседида к.арийб 2 триллион сум сарфланди.

Банклар томонидан кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларини

молиявий куллаб-қувватлаш учун тақдим этилган кредитлар бир йилда 36 фоизга, тадбиркорлар ва хусусий шахс-ларга берилган микрокредитлар миқдори эса 70 фоизга қупайди.

2007 йилда лизинг, сугурта ва факторинг хиз-матлар бозори ҳам жадал ривожланди.

Утган йили *иқт* бандлиги ва унинг даромад-ларини ошириш масаласини зрл этиш борасида зрм салмо[^]шм ишлар щилинди,,

Шу мақрада қушимча равишда 630 мингдан ортиқ. янги иш урни ташкил этилиб, уларнинг қарийб учдан икки қисми к.ишлок. жойларида очилди. Янги иш уринларининг 65 фоизга яқини кичик бизнес ва хизмат курсатиш тармоқлари, 20 фоиздан ортиги эса касаначилик соҳ,аси хис-сасига тугри келади.

Шахсий ёрдамчи, дехдон ва фермер хужалик-ларида чорва молларини қупайтиришни рағбат-лантириш дастурини амалга ошириш юзасидан бажарилаётган чора-тадбирлар бугунги кунда се-зиларли натижалар бермоқда. Фак.ат 2007 йил-нинг узида к.орамол боқиш билан шугулланади ган 350 мингдан зиёд фуқарога меҳнат дафтар-часи очилди.

Бу эса уларнинг ижтимоий ва ҳуқуқий химо-ясини таъминлаш имконини берди. Шахсий ёрдамчи ва дехдон хужаликларида қррамоил боқиш билан банд булганлар сифатида руйхатга олин-ган фуқ.ароларнинг умумий сони эса бир миллион нафардан ошиб кетди.

Янги иш уринларини ташкил этиш борасида қурилаётган чора-тадбирлар 2007 йилнинг охи-рига келиб иш билан банд булмаган меҳ.натга лаёқдтли ах.оли уртасида ишсизлар сонини мам-лакатимиз буйича 5 фоизгача камайитириш им-конини берди.

Утган йили ахрли даромадларини ошириш борасида ҳам изчил ишлар олиб борилди.

Яқин уч йилда иш х.ақини 2-2,5 баробар ошириш бутшча уз олдимизга қуйган стратегик вази-фага мувофик., 2007 йилда иш хақи, пенсия, стипендия ва нафақалар миқдори 1,5 баробар қупай-тирилди. 2007 йилнинг декабрида уртача ойлик иш х.ақи, хужалик субъектлари ва бюджет соҳа-ларини хисобга олганда, 210 АБ[^]Ш доллари мик.-дорига тенг булди.

2006 йилдан бошлаб умумтаълим мактаблари ук.итувчилари ва шифокорлар меҳ,натига х[^]ак. тулашнинг янада такомиллаштирилган тизими жорий этидди. Натижада кейинги икки йилда уларнинг иш хақи миқдори тегишли равишда 2,8 ва 2,7 баробар оширилди.

Ахрлининг реал пул даромадлари бир йилда 27 фоиздан зиёд қупайди. Статистика идоралари маълумотларига қура, 2001 йилда меҳнатга лаёқатли ахрлининг уртача иш хақи кун кечириш учун минимум даражада зарур булган маблағнинг 99 фоизини ташкил этган булса, 2007 йилда бу курсаткич 3 баробардан қупрок. ошди. Таъкидлаш жоизки, бу рақам Муस्ताкил Давлатлар Хдмдустлиги мамлакат-лари уртасида юқрри курсаткичлардан бири хисобланади.

Мамлакатимиз, авваламбор, кишлок. ахрли-сининг турмуш шароити ва сифати ҳам босқич-ма-босқич яхшиланиб бормоқда.

Утган даврда, халқаро молия тузилмалари маблағларини жалб этган ҳрда, Қррақалпоғис-тон Республикаси, Хоразм вилояти, Самарқанд ва Бухоро, Гулистон, Жиззах ва Қдрши шаҳар-ларида аҳрлини сифатли ичимлик суви билан таъминлашни яхшилаш буйича йирик инвестиция лойихалари амалга оширилди. 2007 йили кишлоқ. жойларда 1,6 минг километрдан ортик. сув қувурлари ва 710 километр газ тармоқлари фой-даланишга топширилди.

Ах.олини ичимлик суви билан таъминлаш 84 фоизга, игу жумладан, кишлоқ. жойларда 77 фо-изга етди, табиий газ билан таъминлаш 82 фоиз, кишлоқдарда эса 77 фоизгача усди,

Таълим ва соғликни сақдаш сох.аларида аниқ. мақсадди умуммиллий ижтимоий дастурлар му-ваффақиятли амалга оширилмоқда.

Утган йили барча турдаги таълим муассасаларида янги қурилиш ва капитал реконструкция қилиш ҳисобидан энг замонавий укув-лаборатория ва ишлаб чиқ.ариш асбоб-ускуналари билан жиқозланган 169 та касб-хунар коллежи, 18 та академик лицей ҳамда 336 минг нафар укувчига мулжалланган 558 та умумтаълим мактаби ишга туширилди.

2007 йилда 170 та болалар спорти объекти, жумладан, 27 та спорт иншооти, 143 та мактаб спорт зали барпо этилди.

Болалар спорти соҳасидаги изчил ва аниқ, мақсадга йуналтирилган ишлар миллионлаб фар-зандларимизни жисмоний тарбия ва спорт билан мунтазам шугулланишга жалб қилиш имко-нини бермоқда.

Бу эса, ҳеч шубҳасиз, жисмоний ва маънавий жихатдан соғлом авлодни тарбиялашда узининг ижобий таъсирини курсатмоқда.

Утган йили юртимизда **а^оли саломатлигани муста^акамлаш йулида амалга оширилган ишлар-ни** сарҳисоб қилар эканмиз, тиббий хизмат сифати янада яхшилангани, биринчи навбатда, врачлик пунктлари тармогини кенгайтириш ҳисобидан аҳрлини тиббий хизмат курсатиш билан камраб олиш даражаси кенгайганини, уткир юқумли ва вирусли касалликларга қарши кураш борасида амалга оширилаётган чора-тадбирлар-ни алоҳида таъкиддашни зарур деб биламан.

Ах.олининг турмуш шароити ва тиббий хизмат курсатиш сифатини изчиллик билан яхшилаш натижасида мамлакатимизда умумий улим курсаткичи кейинги 10 йилда қарийб 20 фоизга қамайди. Гудаклар улими курсаткичи эса янги тугилган ҳ.ар 1000 нафар чакалоқда нисбатан 23 тадан 13 тага тушди ва биргина 2007 илнинг узиди 11 фоизга қамайди.

2007 йили мамлакатимизда Соғликни сақлаш тизимини тубдан ислоҳ. қилишнинг иккинчи бос-қичини амалга ошириш буйича махсус дастур қабул қилинди ва у бугунги кунда амалга оши-рилмоқда.

Ривожланган мамлакатлар тажрибасидан ва амалий мақсадга жавоб беришидан келиб чиқ,-қан ҳрда, тиббиёт соҳаси бошқарув тизимининг барча бугинлари қайта қуриб чиқилмоқда.

Даволаш-профилактика муассасалари тармо-гини қайта ташкил қилиш, вилоятларда катта-лар ва болалар учун қуп тармоқли тиббиёт мар-қазларини барпо этиш, туманлар микёсидаги тузилмаларни такомиллаштириш, кишлоқ. врач-лик пунктларини мустаҳкамлаш ва уларнинг, аввало, кишлоқ. жойларда

касалликларнинг ол-дини олишга қаратилган фаолиятини кучайтиришга дойр ишлар бошлаб юборилди.

Диагностика ва даволаш ишларини яхшилаш-да ахрлига юксак технологик, ноёб тиббий хизматлар курсатилган, амалда узини окдаган республика ихтисослашган илмий-амалий тиббиёт марказлари тармогини кенгайтиришга алохида эътибор қаратилмоқда. Бу борада ахрлимизнинг саломатлигини мунтазам равишда назорат қилиб бориш мақсадида ташкил этилган кенг тармоқли скрининг-марказларнинг урни ва ахамияти бекиёс, албатта.

Буларнинг барчаси пировард натижада одам-ларга тиббий хизмат курсатишни тубдан яхшилаш, халқимизнинг ҳаёт сифатини юксалтириш ва умр қуриш даражасини оширишга қаратилган билан, айниқса, эътиборлидир.

Хурматли мажлис иштирокчилари!

Утган даврда эришган ютуқларимизни тан-қидий баҳрлаб, олдимизда турган узок, муддатли вазифаларни, шунингдек, жаҳрн бозорида бу-гун вужудга келган йуналишларни ҳисобга олган ҳолда, 2008 йилда иқтисодий ва ижтимоий ри-вожланишнинг асосий устувор вазифалари си-фатида қуйидагилар белгилаб олинган.

Макроиқтисодий барқарорлик, ишлаб чиқаришнинг изчил ва мутаносиб ўсиш суръатларини таъминлаш, жалб этилаётган инвестицияларни қупайтириш
Иқтисоддан таркибий ўзгаришларни қатъий давом эттириш, иқтисодиётнинг етакчи тармоқларини модернизация қилиш ва янгилаш — биз учун бош вазифа бўлиб шўнади-

2008 йилда биз ялпи ички маҳсулотни 8 фоизга, ишлаб чиқаришни — саноатда 9,6 фоиз, қишлоқ хужалигида — 5 фоизга, асосий ишлаб чиқариш тармоқларига қиритилмаган инвес-тициялар миқдорини 17 фоиз оширишга эришишни уз олдимизга вазифа қилиб қуидик. Инфляция даражасини утган йилги курсаткич, яъни 6—8 фоиз даражасида сақлаш қузда тутилмоқда.

2008 йилга мулжалланган иқтисодий ривожланиш дастурида саноатнинг стратегик муҳим тармоқлари бўлган ёкилги-энергетика комплекси, рангли ва қора металлургия соҳасининг ўси-шини таъминлаш алохида урин тутуди.

Бунга янги табиий қонларни узлаштириш ва мавжуд минерал-қом ашё базалари захираларининг ортиши, ана шу ресурсларни қазиб олиш ва қайта ишлашда самарали замонавий техноло-гияларни жорий этиш ҳисобидан эришиш на-зарда тутилмоқда. Шу билан бирга, қимё ва енгил саноатни, нефтқимё, қурилиш материалла-ри саноатини, истеъмол товарлари ишлаб чиқаришни ривожлантиришга ҳам устувор аҳами-ят берилади.

Иқтисодиётимизнинг соҳа ва тармоқларини барқарор, мутаносиб ва комплекс ривожлантиришнинг энг муҳим омили бўлиши транспорт-коммуникация инфратузилмаси жадал тараккий эттирилади.

Ишлаб чиқаришни модернизация қилиш, техник ва технологик янгилаш бўйича муҳим вазифаларни бажариш иқтисодий сиёсатимизнинг ҳал қилувчи йуналиши сифатида қатта урин эгаллайди.

Барчамиз бир уткир ҳақиқатни яхши англаб олмоқдамиз. Жаҳрн бозорида рақибат тобора қес-қинлашиб бораётган ҳазирги шароитда мавжуд қорхоналарни реконструкция қилишдан, замонавий, илгор ва юксак технологик усқуналар

билан жих.озланган корхоналар ташкил этмас-дан туриб, ишлаб чиқарилаётган мах.сулотлар-ни мунтазам-янгиламасдан туриб иктисодиёти-миз келажагини, бинобарин, ахрли фаровон-лигини юксалтиришни таъминлаш мумкин эмас.

Айни шу вазифаларни ечиш мак.садида 2007 йилда рангли ва кора металлургия, автомобиль ва кимё, пахта кайта ишлаш ва туқимачилик саноати каби етакчи сох.алар буйича к.абул килин-ган ундан ортик. дастурнинг ижросини сузсиз таъминлаш мухим ах.амият касб этади.

Иктисодиёт ва Молия вазирликлари, Таш-к,и иктисодий алок.алар, инвестициялар ва савдо вазирлиги, Давлат солик. ва божхона к.умиталари ушбу дастурларнинг амалга оширилиши устидан катъий назорат урнатсин, аж-ратилаётган маблаг ва ресурслар, берилган им-тиёзлардан максадли х.амда самарали фойда-ланиш, манфаатдор хорижий инвесторларни жалб К.ИЛИШ масалаларига алох.ида эътибор к.аратсин.

2008 йилда иктисодиётимизни ривожлантиришга барча молиявий манбалар хисобидан кий-мати 5,4 миллиард доллардан зиёд, жумладан, умумий киймати тахминан 1,5 миллиард доллар-га тенг булган хорижий инвестицияларни киритиш кузда тутилмоқда. Бунинг натижасида мам-лакатимиз иктисодиётига жалб этилаётган хорижий инвестицияларнинг усиш суръати 40 фоиздан ошади.

Жорий йилда хорижий сармояларни киритиш хисобидан 80 дан ортик. инвестиция лойихасини амалга ошириш, умумий киймати 1,4 миллиард долларлик утгиздан зиёд объектни фойдаланишга топшириш мулжалланган.

2008 ва ундан кейинги йилларда инвестиция лойихаларини амалга оширишда 200,6 йили ташкил этилган ва бугунги кунда 1,2 миллиард АК^Ш доллари микдоридаги валюта маблагларига эга булган Ўзбекистан Тикланиш ва тараққиёт жам-гармаси мухим урин тутуди.

Мазкур Жамгарма, шунингдек, хорижий хам-корлар билан бирга кушма лойихаларни амалга оширишда иштирок этиб, мухим вазифаларни бажаради. Факат 2008 йилда ана шундай лойиха-лар буйича хорижий шериклар билан биргалик-да узлаштириш кузда тутилган маблаглар хажми карийб 800 миллион АКД1 долларини ташкил этади.

Иккинчи асосий устувор йуналиш — бу исло-хотларни чуқурлаштириш, штисодиёт, солц-бюд-жет сиёсатини янада эркинлаштириш, бозор ин-фратузилмасини жадал ривожлантиришдан ибo-рат.

Акциядорлаштириш амалий самара бермаган корхона ва объектларни хусусий мулкдорларга сотиш хисобидан иктисодиётда давлат иштиро-кени янада камайтириш борасидаги ишларни давом эттириш керак.

Амалдаги крнунчиликнинг меъёрий кридала-рини к,айта куриб чиқиш, б^абул килинган инвестиция мажбуриятларини сузсиз бажариш ва ху-сусийлаштирилган корхоналарнинг самарали фаолият юритиши учун янги мулкдорларнинг и^тисодий ва хукукий жавобгарлигини назарда тутадиган нормаларни кучайтириш лозим.

Бу борада асосий вазифа — хусусийлаштириш жараёнларига ишлаб чик^аришни модернизация килиш ва техник янгилаш, жадон бозорида ха-ридоргир булган мах.сулот ишлаб чиқариш маж-буриятини уз зиммасига оладиган ишончли ва

масъулиятли инвесторларни жалб килиш учун барча кулай шарт-шароитларни яратиб бериш-дан иборатдир.

Вазирлар Ма[^]камаси Давлат мулки кумита-си, Иктисодиёт ва Молия вазирликлари, Адлия вазирлиги, Олий ҳужалик суди иштирокида икки ой муддатда бу борадаги амалий ишларни тан-қддий ба[^]олаган ҳ.олда, ушбу масалалар юзаси-дан тегишли к.арорлар қабул қилсин.

Ик.тисодиётни эркинлаштиришда, биринчи навбатда, солиқ; юқини камайтириш, солиқда тор-тиш тизимини соддалаштириш ва унификация қилиш масалалари муҳим урин тугади.

Фақат 2000—2007 йиллар мобайнида юртимиз-да даромад солиғи 38 фоиздан 10 фоизга, ягона ижтимоий тулов 40 фоиздан 24 фоизга, кичик бизнес субъектлари ва кишлок. ҳужалиғи ма[^]су-лотлари ишлаб чик.арувчилар, яъни фермерлар учун ягона солиқ. 10 фоизга туширилди.

Жисмоний шахслар даромадидан солиқ олиш ставкаси ҳам тубдан қайта қуриб чиқилди ва ка-майтирилди. Натижада сунғи етти йилда иктисодиётда умумий солиқ. юқи 40 фоиздан 27 фоизга пасайтириди. Шунга мувофиқ. корхоналарнинг молиявий ресурслари ҳам тегишли равишда ошди.

Бу уз навбатида, инвестицияларнинг купа-йиши, корхоналарнинг айланма маблагларини тулдириш, ишчи ва хизматчиларнинг иш х.ақи ва даромадларини ошириш учун қушимча манба булиб хизмат қилмокда.

Биргина 2007 йилда республикамиздаги ҳужа- ■ лик субъектлари солиқ. имтиёзлари берилиши ҳттсобидан уз молиявий ресурсларини қушимча равишда 830 миллиард сумга тулдиришга эриш-гани бу фикрнинг яқдол тасдиғидир.

2008 йилда солиқ. соҳасини янада эркинлаш-тириш сиёсати давом эттирилади. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари, фермер ҳужалиқлари учун ягона солиқ. ставкаси 10 фо-издан 8 фоизгк камайтирилади.

Шунингдек, банклар учун даромад солиғи 17 фоиздан 15 фоизга туширилади. Бунинг натижа-сида бушайдиган маблаглар банкларнинг капи-таллашувини ошириш учун мақсадли равишда йуналтирилади. Бошқа барча ҳужалиқ субъектлари учун даромад солиғи ставкаси 10 фоиз мик.-дорида барқарор сақданиб қрлади. ^Зр

Шуни қанд этиш жоизки, бундай солиқ. ставкаси нафақат Мустақил Давлатлар Ҳамдустлиғи мамлакатларида, балки иктисодий ривожланган хорижий давлатлар уртасида ҳам энг паст курсат-қичлардан биридир. Ҳисоб-қитобларга қура, так-лиф этилаётган чора-тадбирларни амалга ошириш қушимча равишда 100 миллиард сумдан ортик. маблагни ҳужалиқ субъектлари ихтиёрида қрлдириш имқонини беради.

Шуни алоҳида таъқидламокчиманки, жорий йилнинг 1 январидан бошлаб жисмоний шахс-лардан олина,диган солиқ. базасини ҳисоблаш ва қупайтириш буйича янғи тизимнинг жорий эти-лиши муносабати билан ахрлининг реал даро-мадлари сезиларли даражада ортади.

Давлат бюджетини бажаришга қаратилган газ-начилиқ хизмати институтини

ривожлантириш ва мустахкамлаш бюджет маблатларидан фойда-ланиш самарадорлигини анча оширади.

Бу борада Молия вазирлиги хузурида янги ташкил этилган Разначилик тузилмасининг мод-дий-техник базасини барча погоналарда мустах.-камлаш, уни малакали кадрлар билан таъмин-лаш, халк. таълими ва согликни сақдаш сох.асида бюджет ташкилотларини молиялаш механизми-ни янада такомиллаштириш буйича кенг кулам-ли ишларни амалга ошириш лозим.

Солик. тизимини бошқариши ислох. килишда 2008 йил 1 январдан кучга кирган янги тахрирдаги Солик. кодекси муҳим ах.амият касб этади.

Жах.он тажрибасини ва солиқда тортишнинг амалда синовдан утган ёндашув ва тамойилла-рини урганиш асосида тайёрланган Солик. кодексимизда кузда тутилган меъёр ва қридалар, аввало, солиқ. тизими ва солиқ. муносабатлари-ни унификация қилиш, мамлакатимиз ик.тисо-диётини барқ.арор ва мутаносиб ривожлантириш-да солиқдарнинг рағбатлантирувчи ролини қу-чайтиришга к.аратилгани билан эътиборлидир.

Шу сабабли янги Солик. кодексининг амалий ижросини диқдат билан урганиш, унинг қ.андай шароитларда самара бераётгани, қайси х.олатлар-да эса уни янада такомиллаштириш ёки туза-тиш киритиш зарурлигини аниқлаш жуда му-х.им..

Шу муносабат билан Молия вазирлиги ва Давлат солиқ. қумитасига Иктисодиёт вазирлиги, Давлат монополиядан чиқариш қумитаси, Савдо-саноат палатаси ва бошқ.а манфаатдор ва зирлик ва идоралар билан бирга янги солиқ. қрнунчилигини амалга ошириш жараёнини мониторинг қилиш буйича махсус Идоралараро гуруҳ. ташкил этиш ва зарур ҳрлларда Вазирлар Маҳкамасига Солик. кодексининг айрим модда-ларини такомиллаштириш буйича таклифлар киритиш вазифаси юклатилсин.

Маълумки, иктисодиёт ривожининг бугунги босқида **монополизм қуринишларига қарши қу-раш ва амалда рақрбат муэднтини шаклантириш** масалалари гоят муҳим ахамиятга эга.

Мамлакатимизда монополияга қарши сиё-сат олиб бориш натижасида сунгги 10 йил мо-байнида монополист қорхоналар сони 3,5 ба-робар, монопол махсулотлар тури эса 26 ба-робар қисқдрди. Фақдт 2004—2007 йиллар давомида ялпи ички махсулотнинг умумий ҳаж-мида монопол махсулотлар улуши 26 фоиздан 21 фоизга тушди.

Шу билан бирга, айрим тармоқдарда иктисо-диётнинг монополлашуви асоссиз равишда юқри даражада сақданиб қрлаётгани ишлаб чи-қариш х,ажмининг усишига, мах.сулот сифати ва рақ,обатбардошлигининг ортишига, нархларнинг пасайишига ҳамон тускинлик қилмоқда.

Жумладан, шулар қаторида цемент, шифер, полиэтилен, енгил ва ёғ-мой саноати махсулот-лари ва бошқа бир қ.атор товарларга булган эх.ти-ёжни қ.ондириш имқонияти нисбатан чекланган х.олда сақданиб қ.олмоқда.

Бу эса ана шу махсулотларга қонъюнктура талаблари ошиб кетган пайтда монополист қор хоналарга уз мах.сулотининг нархини асоссиз равишда ошириш учун қул келмоқда.

Давлат монополиядан чиқариш қ.умитаси, Ик.тисодиёт, Молия ва Адлия

вазирликлари, Давлат солик. ва Давлат божхона кумиталари, Савдо-саноат палатаси бошқа манфаатдор ва-зирлик ва идоралар билан бирга ана шу масала-ларга дойр ишларнинг ахволини урганиб чик.-син ва бир ой муддатда Вазирлар Мах.камасига бозорнинг барча иштирокчилари учун тенг ра-крбат шароитини таъминлаш буйича тегишли таклифлар киритсин.

Маълумки, **иктисодиётни янада эркинлашти-риш жараёнини тегишли бозор инфра-тузилмаси**, яъни банк-молия тизими, лизинг, аудиторлик, сугурта, инжиниринг ва бошқа тузилмаларни ривожлантирмасдан туриб амалга ошириш мум-кин эмас.

Утган йил давомида банк фаолияти, аудитор-лик ва сугурта компаниялари буйича крнунчи-ликни тартибга солиш ва мустахкамлаш бораси-да салмоқди ишлар килинди. Бу амалий чора-тад-бирлар, авваламбор, ахрлининг янги шакллана-ётган бозор институтлари ва механизмларига нисбатан ишончини мустаххамлашга к.аратилга-нини к.айд этиш лозим.

Бунинг натижасида 27 та сугурта компанияси уз низом жамгармалари микдорини белгиланган талаблар даражасйга етказди ва уларнинг ялпи х.ажми 2007 йилда 1,5 баробар купайди.

Сугурта мукофотлари микдори бир йил даво- , мида 45 фоизга ортди ва 70 миллиард сумдан зиёдни ташкил этди. Ихтиёрий шахсий сугурта-лаш буйича сугурта хизматлари баркарор суръ-атлар билан ривожланиб, 80 фоизга ортди, мулк-ни сурурталашнинг ихтиёрий турлари эса 48 фоизга усди.

Айни пайтда сурурталашнинг умумий хажмида мажбурий сугурталашни турли шаклларининг улуши нщоятда паст булиб, 6 фоиздан хам ортмайди. Буинг сабаби халқаро амалиёт талаб-ларига мое булган мажбурий сурурталашнинг айрим турлари бизда жорий этилмагани билан изоҳданади.

Шу билан бирга, нафакат мамлакатимизда-ги, балки хорижий миждозларнинг хам ишончи-ни козона оладиган юкрри малакали аудиторлик, сугурта, лизинг компаниялари ва бозор инфра-тузилмаси бошқа хизматларининг молия бозо-рида етакчи мавкега эга булиши учун хали куп иш килишимиз лозим.

Шунинг учун хам «Транспорт воситалари эга-ларининг жавобгарлигини мажбурий сугурталаш туррисида»ги, «Иш берувчининг жавобгарлигини мажбурий сугурталаш тугрисида»ги крнунлар-нинг ишлаб чикилиши ва кабул килинишини тезлаштириш зарур.

Молия вазирлиги, Марказий банк, Иктисо-диёт вазирлиги, Савдо-саноат палатаси, ауди-торлар ва сугуртачилар ассоциациялари бир ой муддатда молия-банк, аудиторлик ва сугурта фаолиятини ривожлантириш борасида илгари Кабул килинган дастурларнинг ижросини тахдил килсин ва тупланган тажриба асосида уларнинг фаолиятини рағбатлантириш буйича купшмча таклифлар киритсин.

Учинчи устувор йуналиш — адолини иш билан таъминлашни янада яхшилаш ва унинг фаровон-лигини оширишнинг энг мудим йуналиши сифа-тида кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик, хиз-маткурсатиш ва касаначилик сохаларини ^уллаб-кувватлаш ва ривожлантиришни рағбатлантириш-

дан иборат.

Дунёдаги куплаб ривожланаётган ва ривожланган мамлакатларнинг, аввало, узимизнинг утган йиллар мобайнида туплаган тажрибамиз ⁴ <* бир х, ақдкати яқдол тасдиқламоқда.

Яъни, юкррида зикр этилган сох.алар, бирин-чи галда, биз учун энг уткир булиб турган ах.оли бандлиги ва унинг даромадларини ошириш муаммоларини х.ал этишда узига хос локомотив вази-фасини бажарадиган кичик бизнес ва хусусий тад-биркорликни жадал ривожлантириш борасида биз танлаган сиёсатнинг мутлақо тугри ва узокни кузла-ган х.олда олиб борилаётганини такрор ва такрор исботламоқда. Хеч муболагасиз айтиш мумкинки, бу сохд ички бозоримизни истеъмол товарлари билан тулдиришда салмоқди хисса кушмоқда. Ушбу сохд бугунги кунда мамлакатимизда энг йирик меҳнат бозори, мулкдорларнинг урта син-фини шакллантиришнинг асосий омили, миллионлаб одамлар учун даромад ва фаровонлик манбаи хисобланади.

Айтиш керакки, айнан ана шу одамлар уз бизнесини ривожлантириш ва кучайтиришдан, шу аснода иктисодиётимиз барқарорлигини таъминлашдан энг куп манфаатдор булган инсонлардир. Айнан ана шу шахслар жамиятда барқарорлик ва ер юзида тинчликни мустахкамламасдан туриб, юкррида зикр этилган эзгу мақсадларга эришиб булмаслигини чуқур тушунадиган одамлардир.

Фурсатдан фойдаланиб, бу масаланинг яна бир муҳим жихатига тухталиб утмоқчиман.

Биз уз олдимизга ахрли турмуш даражасини янада оширишни юксак мақсад килиб куймоқ.-дамиз.

Пекин, узингиз айтинг, ушбу муҳим вази-фани хизмат курсатиш ва сервис тармоқларини, алоқа ва транспорт, молия-банк хизматлари, коммунал хизмат хамда асосан кичик бизнес ва хусусий тад-биркорлик тузилмалари фаолиятини талаб этади-ган бошқа инфратузилма сохаларини жадал ри-вожлантирмасдан туриб хал этиш мумкинми?

Кичик бизнесни нафакат сон жих.атидан купайтириш, балки уни, аввало, сифат жих.атидан хам ривожлантиришимиз, бу борада оддий ишлаб чиқаришдан ички ва ташқи бозорга йунал-тирилган мураккаб, юксак технологияга асослан-ган ишлаб чиқаришга утиш масаласига алоҳида эътибор қаратишимиз даркор.

2008 йилда кичик бизнес ва хусусий тадбир-корликнинг ялпи ички маҳсулот таркибидаги улушини 48 фоизга, 2010 йилга бориб эса 50-52 фоизга, хизмат курсатиш сохасининг салмогини тегишли равишда 45 ва 49 фоизга етказиш учун бугун бизда барча асосларимиз бор. 2010 йилда янги ташкил этилаётган иш уринларини қасана-чилик асосида 250 мингтага етказиш лозим.

Хурматли мажлис катнашчилари!

Бугунги кунда мамлакатимиз кишлок. хужа-лиги самарадорлигини ошириш масаласи суто-риладиган ерларнинг мелиоратив х.олатини ях-шилаш ва унумдорлигини ошириш буйича ута муҳим вази-фани х,ал этиш билан бевосита бот-ликдир.

Бу вази-фа 2008 ва ундан кейинги йилларда биз учун асосий устувор йуналиш булиши зарур. Ерларнинг мелиоратив хрлатига оид вазият бизни

ташвишлангирмасдан қолмайди. Хозирги вақтда сугориладиган ерларнинг қариб 8 фоизининг мелиоратив хрлати ёмон бўлиб, бу аввало, туп-рокнинг шурланиш даражаси юқрилиги ва ер ости сувларининг кутарилиши билан боғлиқ. Салкам 330 минг гектар ер мелиоратив хрлати қри-қарсизлига туфайли кишлок. хужалиги учун ярок.-сиз бўлиб турибди.

Сугориладиган ерларнинг сифатини бах.олаш-нинг умумий курсаткичи бўлган ер бонитети сунгги йилларда 55 баллгача пасайди. Айниқ.са, Қ,орак.алпогистон Республикаси ва Хоразм, Бу-хоро ва Сирдарё, Фаррона ва Тошкент х.амда бошқ.а бир қагор вилоятларда ахвол мураккаб-лигича қрлмоқда.

Бугунги кунда ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш, унумдорлигини ошириш кишлок. хужа-лигини интенсив ривожлантириш ва унинг самардорлигини юксалтиришнинг муҳим резерви ва ҳал қилувчи омили, энг асосийси — кишлок. ахрли-сининг моддий фаровонлигини кутаришнинг зарур шарти ва гарови бўлиб хизмат қилади.

Биз мазкур муаммони ҳал этишни, қуп жи-хатдан, 2008—2012 йилларга мулжалланган сугориладиган ерларнинг мелиоратив хрлатини ях-шилашга қаратилган давлат дастурини амалга ошириш билан боғлиқ. хрдца қурамиз. Ушбу дас-турда мелиорация иншоотларини барпо этиш, реконструкция қилиш ва таъмирлаш, мелиорация техниками парқини янгилаш буйича қенг қуламли ишларни бақариш белгиланган.

2008—2012 йилларда умумий узунлиги 3,5 минг километрдан зиёд бўлган магистрал, туман-лараро ва хужалиқлараро қоллекторларни, минг-дан ортик. мелиорация қудугини барпо этиш ва реконструкция қилиш, 7,6 минг километрлик дренаж тармогини қайта тиклаш вазифаси қуйил-моқда.

Биргина жорий йилнинг узиди ерларнинг мелиоратив хрлатини яхшилаш буйича қатта ҳажм-даги ишларни амалга ошириш қудда қутилган. Ушбу мақсаддар учун 75 миллиард сумдан ортик. маблаг ажратиш мулжалланмоқда. Бу маблагларнинг қатта қисми қоллектор-дренаж тармоқларини қанта тиклаш ва тозалаш, қудратчи ва сув хужалиги таш-қилотларини лизинг асосида қамонавий техника билан таъминлашга йуналтирилади.

Вазирлар Мақамаси Молия вазирлиги, Қдш-ЛОБЧ ва сув хужалиги вазирлиги билан, бирқалиқда ерларнинг мелиоратив хрлатини яхшилаш буйича дастурда белгиланган лойиҳаларнинг амалга оширилишини қ.атъий назорат қилиш, лойиҳа-смета ҳужжатларини уз вақтида ишлаб қикиш ва экспертиза қилиш, вилоятларда маҳсус қудрат ташқилотларини ташқил этиш ва уларни қамонавий техника билан таъминлаш масалаларини ечиш вазифасини уз қиммасига олеин.

Шу борада мелиорация ишларини молиялаш-тириш механизминини х.ам қубдан қ.айта қуриб қикиш дарқор. Бунда 2007 йили Молия вазирлиги ҳузурида ташқил этилган Сугориладиган ерларнинг мелиоратив хрлатини яхшилаш қамгарма-си муҳим роль уйнаши лозим.

Шу билан бирга, ерларнинг мелиоратив хрлатини яхшилаш буйича ута долзарб вазифани амалга оширишда ҳалқаро молия институтлари, банқлар ва хорижий шериклар билан х.амқорлик-ни янада қенгайтириш ва унинг

самарадорлиги-ни ошириш х.ам катта ах.амиятга эга.

Масалан, Сирдарё вилоятининг Ок.олтин ту-манида, К,орак.алпогистон Республикасининг жа-нубий худудларида сугориладиган ерларнинг мелиоратив хрлатини яхшилаш, Бухоро, Кашк.адарё ва Навоий вилоятларининг 9 та туманида сугориладиган ерларни дех.к.ончилик учун ярокли х.олатга келтириш буйича кушма лойих.аларни амалга оширишда халк.аро молия институтлари билан хамкорлик тажрибаси узини тулик. оклади.

Шунингдек, Жанубий К,орак.алпогистондан дренаж, тармогини утказиш буйича лойих.ани амалга ошириш ва Марказий Фаргонадаги ерларнинг мелиоратив хрлатини яхшилаш учун Жахрн банки хамда Шанхай хамкорлик ташки-лотининг умумий кдймати ^арийб 70 миллион долларга тенг булган имтиёзли кредити жалб килинганини ^айд этиш лозим.

Кишлок. ва сув хужалиги вазирлиги, Иктисо-диёт ва Молия вазирликлари, Ташки иктисодий алокалар, инвестициялар ва савдо вазирлиги ушбу йуналишдаги лойихаларни амалга ошириш учун кушимча равишда имтиёзли хорижий кре-дитларни жалб килиш ишларини жадаллаштир-син.

Бу борадаги ишларнинг натижалари Вазир-лар Махкамасининг хар чорак якунлари буйича утказиладиган мажлисларида мухркама этиб бо-рилсин.

Хурматли юртдошлар!

2008 йилнинг юртимизда Ёшлар йили деб эълон қилиниши муносабати билан «Ёшлар йили» дав-лат дастурини тайёрлаш ва амалга оширишга қаратилган ишлар буйича қисқача тухталиб утмоқчиман.

Энг асосийси — ушбу дастур ёшларнинг ҳуқуқ. ва манфаатларини ҳимоя қилиш борасидаги барча долзарб муаммоларни уз вақтида хал этишга қаратилиши ва бунинг учун мустаҳкам қрнунчи-лик базасини таъминлаб бериши лозим.

Бир фикрни мамнуният билан таъкидламоқ.-чиман — биз таълим соҳасини босқичма-босқич, аниқ, мақсадга йуналтирган ҳрлда ислох. қилиш буйича узокни кузлаган дастурларни изчил амалга ошириб келмоқдамиз.

Бунинг натижасида ёшларимизнинг энг юк-сак талаблар даражасида умумий таълим олиши билан бир каторда уларнинг уз қрбилиятини руёбга чик.ариши, жамиятда муносиб ва мустаҳкам урин эгаллаши учун аниқ, мутахассис ликка эга булиш имконини берадиган яхлит, узлуксиз таълим-тарбия тизимини яратдик.

Бу вазифаларни х.ал этиш учун Кадрлар тайёрлаш ва Мактаб таълимини ривожлантириш умуммиллий дастурлари доирасида утган давр мобайнида юртимиздаги таълим муассасалари — мактаблар, лицей ва коллежларнинг замонавий моддий-техник ва укув базасини шакллантириш ва мустаҳкамлаш, таълим-тарбия жараёнига янги стандартлар, илгор педагогик ва ахборот технологияларини жорий этиш борасида кулами ва маъно-мазмунига кура хдқикатан х.ам улкан иш-ларни амалга оширдик.

Мамлакатимизда утган давр мобайнида 1200 дан зиёд академик лицей ва касб-хунар коллежи, 4600 дан ортик. умумтаълим мактаби янгит-дан бунёд этилди, реконструкция қилинди ва замонавий укув-лаборатория жих.озлари билан таъминланди.

2009 йилда мазкур дастурлар ижроси тулик. якунига етгач, замон талабларига

жавоб берадиган академик лицей ва касб-хунар коллежларида 1,1 миллион укувчи, умумтаълим мактабларида эса 3 миллион укувчи таълим олиш имконига эга булади.

Шу тарика биз юртимиздаги барча у[^]увчилар-нинг бепул мажбурий умумий ва уч йиллик махсус касб-[^]унар таълими билан тула к[^]амраб олиниши-га эришамиз.

Кейинги 10 йил давомида урта махсус, касб-хунар ва олий таълим тизимида 100 дан зиёд йуналиш, 265 та мутахассислик ва 700 та касб буйича профессионал таълим олган ва замонавий фикрлаш салохиятига эга булган бир миллион нафардан ортик. янги авлод мутахассислари тайёрланди. *ЭД

Айни пайтда бугун бизни РОЯТ муҳим, принци-пиал бир масала безовта қилмаслиги мумкин эмас. Яъни, ёш мутахассислар тайёрланаётган ихтисослик йуналишларининг барчасига ҳам иктисодиё-тимизнинг соҳа ва тармоқларида амалий талаб бор-ми? Лицей ва коллежлар, олий укув юртлирини битириб чиқаётган йигит-қизларимиз жамиятда узига, уз касбига муносиб урин топяптими?

Ана шу масалалар буйича ҳақиқий аҳволни атрофлича урганишимиз, ҳрзирги вақтда мутахассислар тайёрланаётган ҳар қайси ихтисослик йуналиши реал ҳаёт талабларига қай даражада жавоб бериши, унта нафакат бугунги, балки яқин истикболда қандай эҳтиёж борлигини ҳар томон-лама чуқур аниқдашимиз лозим. **Заруратга қараб, ихтисослик йуналишларига қатыш узгартиришлар киритиш, керак бўлса, айрим махсус касб-хунар таълим даргоҳларини қайта ихтисослаштириш даркор.**

Шу борада алоҳида муҳим аҳамият касб эта-диган иккинчи бир масала — ёшларни, булгуси кадрларни тайёрлаш сифати билан боғлиқ.. Таби-ийки, бу борада бугун фарзандларимизга қим-лар таълим-тарбия бераётгани, педагогик кадрларни тайёрлаш ва қайта тайёрлаш тизими қандай ташкил этилгани ҳал қилувчи аҳамиятга эга. Бу масала умумий урта ва урта махсус таълимни ислоҳ қилиш тизимининг энг долзарб вазифаси булмоғи зарур. Лицей ва коллежларимизда таълим жараёнлари га олий укув юртлирининг таж-рибали амалиётчи ва уқитувчиларини янада кенг ва фаол жалб этиш лозим.

Шу уринда яна бир масалага эътиборингизни қаратишни истардим. Бугун ёшларимиз қандай кадриятлар сари интиломқда, қандай орзу-ният ва уй-хаёллар билан яшамокда — биз бунга асло лоқайд ва бефарқ. қарамаслигимиз керак. Ота-она, устоз-мураббий, етакчи-раҳбар сифатида бу жа-раённи четдан туриб қузатишга ҳақдимиз йук..

Барқамиз оддий бир ҳақиқатни яна бир бор чуқур англаб етишимиз шарт — маънавият соҳа-сида бушлиқ. булмайд.

Биз фарзандларимизни миллий табиатимизга ёт ва зарарли булган таъсирлардан ҳимоя қили-шимиз, уларни ҳаётга, ён-атрофда юз бераётган воқеа-ҳрдисаларга даҳддорлик ҳисси билан яшай-диган, мустикал фикрлайдиган, иймон-эътиқрд-ли, барқамол инсонлар этиб тарбиялашимиз лозим.

Ёшларимиз қалбида -соғлом ҳаёт тарзига ин-тилишни, миллий ва

умуминсоний кадриятлар-га хурмат-эҳтиром туйгуларини болалик пайти-дан бошлаб шакллантиришимиз зарур.

Бу масалада жамоат ва ноҳукумат тузилмала-ри, биринчи навбатда, ёшлар ташкилотлари алоҳида фаоллик курсатиши даркор.

«Ёшлар йили» дастури хақида гапирганда, ёшлар сиёсати масалаларини таҳлил этаётганда, биз ёш оилаларнинг эҳтиёж ва талабларига алоҳида эътибор қаратишимиз керак.

Авваламбор, ёш оилаларга муносиб уй-жои ва ижтимоий-маиший шарт-шароитларни яратиб бериш, рузгорни бутлаш учун маблағ ва кредит-лар билан таъминлаш, маънавий етук, жисмо-нан соғлом болаларни тарбиялаб вояга етказиш йулида зарур имкониятларни тугдириб бериши-миз керак. Бу масалаларнинг барчаси да'стурда уз ифодасини топиши лозим.

Дастурни тайёрлаш ва амалга ошириш учун масъул булган кишиларнинг даммаси энг асо-сий бир масалани дар томонлама чуқур тушуниб олишлари шарт — биз 2008 йилни ким учун ва кандай мақсадларга эришиш учун «Ёшлар йили» деб эълон қилдик?

Бу уринда гап дозирги кунда жами адолимиз-нинг 64 фоиздан ортишни ташкил этадиган ёшлар дақида, таълим-тарбия ва профессионал тайёргарлик даражаси бизнинг келажагимизни, демократик ва иқтиёдий тараккиётимизнинг тақдирини ал этадиган ёшлар дақида, жамия-тимиз даётида муносиб урин эгаллашга лаёқат-ли, **мамлакатимизни ислод этиш ва янгилаш буйича белгилаб олган юксак мақсадларимизга эришиш йулида том маънода дал қилувчи куч, таянч ва суянч булишга қрдир ёшлар дақида бор-моқда.**

Бу борада деч кандай расмиятчилик ва юза-ки ёндашувларга йул к.уйиш мумкин эмас. Ушбу дастурнинг амалга оширилиши нафақдт ижтимоий, балки сиёсий адамиятга эга эка-нини барчамиз аниқ, ва равшан англаб оли-шимиз зарур.

Қддрли дустлар!

Юқрида билдирилган фикрларни умумлаш-тириб, шуни таъкидламоқчиманки, бизнинг дамма ишларимизда — бу иқтиёдий сиёсати-мизни шакллантириш масаласи ёки иқтисоди-ётни ислод этиш ва модернизация қилиш дасту-рини даётга татбиқ. этиш буладими, ижтимоий сода, таълим ва соғликни сақдаш тизимида эр-танги ва узок, муддатли истикболга мулжаллан-ган энг мудим устувор йуналишларни белгилаб олиш буладими — буларнинг барчасида биз учун фақат битта масала энг устун ва дал қдлувчи уринда туради. У дам булса, инсон манфаатлари-нинг устувор л игидир.

Халкимизнинг турмуш даражаси ва даёт си-фатини изчил ва боскичма-боскич юксалтириб бориш буйича бизнинг асосий мақсадимиз дам ана шундан иборат. Шу сабабли барча режалари-миз, ресурс ва имкониятларимиз пировард на-тижада ана шу бош мақсадимизни амалга оши-ришга қаратилмоғи керак.

Иқтиёдий тараккиётимизнинг барқдрор усиш суръатлари, юксалиб бораётган молиявий имконият ва резервларимиз, ички бозоримиз-нинг сифатли товар ва хизматлар, биринчи нав-батда, юртимизда ишлаб чиқарилган мадсулот-лар билан барқарор равишда тулиб бораётгани **адолининг иш дақи ва даромадларини боскичма-боскич ошириб бориш, мамлакатимиз истеъмол**

бозорини рағбатлантириш сиёсатини давом эт-тириш учун етарли даражада ишончли асос ярат-моқда. Шу боис, 2008 йилда **жорий йил учун қўзда тутилган инфляция курсаткичлари доирасидан чиқмаган долда, уртача иш ҳақи, мивдорини қа-мида 1,5 баробар оширишни** таъминлаш учун те-гишли манбаларни излаб топиш муҳим вазифа қилиб қўйилмоқда.

Ишонаманки, бу вазифани бажаришга биз-нинг имконимиз ҳам, қурбимиз ҳам, албатта, етади.

Азиз юртдошлар!

Бугун утган йил давомида босиб утган йули-мизга яқин ясар эканмиз, 2007 йил биз учун мамлакатимиз ҳаётида учмас из қилдирган ул-кан ижтимоий-сиёсий ислоҳат ва ўзгаришлар йили, иқтисодий ва ижтимоий тараққиётимизда мисли қўрилмаган ўсиш суръатларига эришил-ган ютуқлар йили булди деб айтсак, ўйлайман-ки, ҳеч қандай муболага булмайд.

Қўлга қиритган бундай юксак марраларимиз — авваламбор, бунёдкор ҳалқимизнинг кечани кеча, қўндузни қўндуз демай қилган фидокоро-на меҳнатининг амалий самараси, демократик янгиликлар ва бозор ислоҳатлари йулидан қўнғият билан олдинга интилиб бораётганимиз-нинг бераётган натижасидир.

Ишончим қўмилки, 2008 йил ҳам, ҳеч шубҳа-ҳасиз, жамиятимиз ҳаётидаги янгиликлар жараёнлари ва ислоҳатларни ривожлантириш ва қў-қўрлаштиришнинг мантулий давоми булиб, иқтисодиётимизнинг салоҳияти, барқарорлиги ва мутаносиблигини мустаҳкамлаш йулида, энг муҳими, ҳалқимизнинг турмуш даражасини яқинлаштиришга қўратилган ишларимизда янги ва юксак босқич булгай, иншоолло.

Ана шу йулда барчангизга сихат-саломатлик, қўч-ғайрат ва янги-янги омадлар тилайман.